

Міністерство освіти і науки України
Полтавський національний педагогічний університет
імені В.Г. Короленка

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ТЕХНОЛОГІЧНОЇ,
ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ,
КУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА
ДИЗАЙНУ**

ПОЛТАВА - 2018

Міністерство освіти і науки України
Полтавська обласна державна адміністрація
Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Полтавський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
ім. М.В. Остроградського

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ, ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ, КУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА ДИЗАЙНУ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

*Всеукраїнської науково-практичної конференції з
нагоди 40-річчя факультету технологій та дизайну
Полтавського національного педагогічного університету
імені В.Г. Короленка
9-10 жовтня 2018 року*

ВИКОРИСТАННЯ ЕТНОДИЗАЙНУ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ШВЕЙНОГО ПРОФІЛЮ

*Мищенко Олена
м. Хмельницький*

Постановка проблеми дослідження. В контексті сучасних підходів щодо підготовки майбутніх фахівців швейного профілю одним з важливих завдань є формування особистості фахівця через його залучення до художньо-творчої діяльності, національної спадщини. Дієвим засобом реалізації визначених завдань є використання етнодизайну. Саме поєднання традиції з сучасними технологічними процесами дозволяють студентам не лише втілювати фахові знання та уміння в загальну систему культури, а й створювати швейні вироби, в яких відображено гармонійний синтез краси і доцільності з врахуванням етнотрадицій.

Аналіз основних результатів дослідження. Відмітимо, що на сучасному етапі відродження національних традицій розглядається, перш за все, як процес якісного оновлення й розвитку основних компонентів національної культури, що передбачає їх повноцінне функціонування згідно з потребами сучасного та майбутнього розвитку у різних напрямів життєдіяльності та виробництва. Основними чинниками, що сприяють цьому є мова, культура, пам'ять етносу, національні базові цінності, що вироблялися у ході історії системами світосприйняття. Тому, чим швидше сформується ціннісна система етнокультурних орієнтацій у майбутніх фахівців, тим активніше формуватимуться спільні, ментальні структури різних рівнів, які складають основу державницької свідомості, що сприятиме відродженню національної культури загалом.

Необхідність використання етнотрадицій висвітлена у працях Т. Шевченка, Г. Сковороди, Л. Українки, М. Костомарова, Б. Грінченка, М. Коцюбинського, І. Франка. Проблемам розвитку творчої особистості педагога, навчання та виховання на основі національної культури, декоративно-вжиткового мистецтва і дизайну у професійній освіті

присвячено дисертаційні дослідження Н. Баранової, Є. Вишневської, О. Гевко, Н. Козлякової, О. Коломієць, Л. Корницької, Л. Оршанського, В. Титаренко, Н. Чуприни, та інших. Теоретичні засади використання етнодизайну, засобів народного мистецтва в процесі підготовки фахівців розглянуто у роботах Є. Антоновича, Н. Бібик, А. Бровченко, О. Крижанівського, Л. Корницької, І. Міщенко, С. Мигаль, О. Савченко, Р. Силко, В. Тименка, В. Хорунжия, О. Чирви та інших. Не дивлячись на значну кількість досліджень, на сьогодні не існує єдиного підходу до трактування поняття «етнодизайн». Так в роботі Л. Корницької [3], етнодизайн визначається як проектна діяльність зі створення сучасних форм матеріального середовища з використанням традиційних елементів культури певного етносу. Етнічний дизайн відповідає змістовим та естетичним характеристикам конкретної етнокультури, використовує національний колорит, характерний для традиції того чи іншого народу.

Цікавим в контексті нашого дослідження є підхід А. Бровченко, який етнодизайн визначає як трансформацію елементів національної культури, зокрема декоративно-вжиткового мистецтва (форм, орнаментів, колористики, традиційних технік тощо) в сучасні промислові вироби [1].

Аналіз основних підходів до визначення змісту поняття «етнодизайн» дозволяє зробити висновки, що більшість науковців та дослідників розглядають його як своєрідного посередника між промисловістю та декоративно-вжитковим мистецтвом. Саме використання етнодизайну забезпечує оптимальні умови для залучення студентів до проектної діяльності, яка ґрунтується на художньо-конструкторській творчості, яка передбачає переосмислення національної культури і трансформування її елементів в сучасні вироби, зокрема швейні.

Виклад результатів дослідження. Зміст професійної діяльності фахівців швейного профілю потрактовують як комплекс загальнонаукових, психолого-педагогічних, соціальних комунікативних, загальнокультурних, інженерних, художньо-естетичних компонентів, оволодіння якими

уможливорює якісне виконання функцій покладених на особливості викладача професійної освіти [4]. Тому, саме при підготовці фахівців швейного профілю, важливого значення набувають художньо-естетичні й етнокультурні компоненти.

У системі педагогічної освіти швейного профілю етнодизайн як різновид творчої діяльності виконує культурологічні та аксіологічні функції, сприяє набуттю майбутніми фахівцями професійно важливих якостей та компетентностей, які передбачають розвинені художні здібності, сформовані ціннісні орієнтири і національну самосвідомість.

Компоненти етнодизайнерської підготовки у професійній освіті швейного профілю підвищують якість й позитивно впливають на рівень підготовленості майбутніх фахівців до здійснення педагогічної діяльності у професійних навчальних закладах швейного профілю. Етнодизайнерська діяльність розглядається як важливий компонент професійної підготовки майбутніх фахівців швейного профілю, як засіб розкриття їх художньо-творчого потенціалу.

Розглянемо більш детально використання етнодизайну в професійній підготовці фахівців швейного профілю на прикладі Хмельницького національного університету. Так, великий потенціал щодо використання етнодизайну закладено у змісті таких навчальних дисциплін: «Історія костюма і моди», «Композиція костюма», «Художнє проектування костюму», практикум «Художня обробка матеріалів», «Проектування художніх систем».

Навчальний матеріал вказаних дисциплін враховує різноманіття національного традиційного костюму українців, у взірцях якого закарбовано художнє світосприйняття народу кожного етнографічного регіону України. Це унікальна скарбниця, з якої студенти черпають ідеї для розробки нових колекцій одягу. Пріоритетною базою підготовки фахівців швейного профілю є традиції власної країни.

При вивченні лекційного курсу «Історія костюму» розглядаються такі теоретичні положення: відомості про естетичні ідеали краси та костюми

різних епох та народів, витоки традиційного українського костюма та його багатотисячлітня історія. Детально розглядається розмаїття народного вбрання відповідно до історико-етнографічних регіонів України, його численні компоненти та прийоми оздоблення.

Від глибокої давнини і протягом усього існування костюм задовольняв не лише матеріальні, а й духовні потреби людини, виконуючи необхідні побутові, соціальні, обрядові функції. Його високий мистецький рівень, емоційна насиченість яскраво відбивають світогляд, естетичні уподобання, саму психологію українського народу [5].

Тому, значну кількість годин курсу відведено на вивчення народного українського вбрання різних регіонів та епох. Під час практичних робіт значна увага студентів зосереджена на аналізі форм українського одягу, його складових частин та особливостей крою. Також, важливо наголосити на значенні елементів костюму, що у загальному складають образність українського костюму: головні убори, взуття, прикраси, кольорова гама, оздоблення, орнаментация, елементи символіки.

Курс «Композиція костюма» надає майбутнім фахівцям знання і навички з основ теорії і практики художнього проектування одягу різних стилів, в тому числі і етностилі, а саме: з композиції, що є визначальною в процесі гармонізації костюмної форми; основ побудови та організації формотворення виробів; принципів творчої діяльності.

При вивченні теми «Мода і стиль. Стили в сучасній моді» надається значна увага розгляду етностилів, зокрема українського. Студенти набувають знання тектоніки форми, пропорційних відношень, кольорових поєднань, засобів гармонізації форми, художнє і конструктивне навантаження, декоративне оформлення сучасного українського костюму, що проектується в етностилі.

Під час практичної роботи на тему «Стили в сучасній моді» їм пропонується розробити одягу в етностилі. При цьому виконанні даного завдання студент інтерпретує та пропагує народні традиції, відображує

самостійне бачення народного стилю.

Вивчення особливостей проектування одягу в етностилі сприяє розвитку у студентів творчого мислення, ініціативи, естетичного смаку, відчуття форми, лінії, пропорцій, ритму, кольору.

Під час вивчення курсу «Художня обробка матеріалів» студенти набувають знання з художньої обробки швейних виробів такими засобами оздоблення як: шляхом виконання різноманітних швів; деталями які виконують з основного або оздоблювального матеріалу; оздоблювальними матеріалами; фурнітурою, або оздоблювальними елементами; нанесенням рисунку; вистьобуванням; друком по текстилю; зміною фактури та малюнка матеріалу; перфорацією.

Як відомо при виготовленні українського костюму найчастіше в якості оздоблення застосовують: вишивку, аплікацію, мережку, нанесення малюнку. Тому при проведенні практичних робіт основний час витрачається на вивчення саме цих технік.

Наприклад, у ході виконання практичної роботи «Ручна вишивка нитками» студенти мають змогу виконати виріб, салфетку або рушник, в одній з технік ручної вишивки: хрестик, гладь, козлик, качалочки, оксамитовий, штапівка.

Зокрема, під час практичної роботи на тему «Виготовлення мережки» студентам пропонується вибрати та виконати мережку для виробу спроектованому в етностилі і поданому на малюнку.

Виконання робіт забезпечує формування творчих здібностей у студентів та сприяє вихованню дбайливого, шанобливого ставлення до народних традицій, національної свідомості, формування естетичного смаку; популяризації етностилю.

Завершальним курсом є «Проектування художніх систем». При вивченні курсу етнодизайн розглядається як проектна діяльність, що ґрунтується на переосмисленні традиційної культури і трансформуванні її елементів у нові стилізовані форми сучасних виробів чи об'єктів.

Так під час вивчення теми «Джерела творчості у створенні колекції» крім класичних аспектів формування джерела творчості розглядається етнічні та історичні мотиви, предмети декоративно прикладного мистецтва, історичний, національний костюми різних епох і культур України. Також розглядаються варіанти трансформування тих чи інших елементів джерела творчості с сучасний костюм.

При виконанні практичної роботи «Проектування колекції з використанням визначеної джерельної бази» розробляються ескізи колекцій в етностилі. Розробці колекції передуює аналізу джерела творчості, зокрема, національного костюма, його цілісного ансамблю і окремих складових частин.

В даному випадку можна зазначити чітко визначений зв'язок дисциплін, що вивчаються протягом навчання студентів.

Тобто, навчально-методичний комплекс сприяє одержанню базових знань із вивчення національної орнаментики, основ композиції, кольорознавства, декоративно-ужиткового мистецтва, технології оздоблення матеріалів та основ етнодизайну. В результаті вивчення дисциплін студенти набувають здатності аналізувати народне мистецтво, розуміти мотиви та символічне значення, розрізняти колористику та техніку виконання одягу різних регіонів України, розуміти їх надзвичайну цінність, а разом з тим виховують потребу в постійному пошуку та творчій самореалізації.

Результатами навчальної роботи в цьому напрямку є розроблені та виготовлені колекції одягу в етностилі за мотивами українського народного костюма, які були представлені на конкурсах і фестивалях регіональних, Всеукраїнських й навіть Міжнародних.

Рисунок 1 - Колекція «Сучасна українка», 2011 р.
Автор Чорна Ольга.

Рисунок 2 - Колекція «Мова кохання», 2012 р.
Автор Анна Сіранчук

Рисунок 3 - Колекція «Всесвіт у моїх долонях»
Автор Христина Хміжок

Рисунок 4 - Колекція «Діти і квіти»
Автор Юлія Чуприна

Рисунок 5 - Колекція «Етнохвиля»
Автор Александрова Ольга

Більшість колекції відзначені призами конкурсів, фестивалів – у Києві (Міжнародний фестиваль моди «Kyiv faschion», у Тернополі («Всеукраїнський фестиваль «Тернопільські дні Atrium faschion day») у Хмельницькому (Всеукраїнський конкурс дизайнерів одягу «Барви Поділля», у Львові (конкурс студентів-дизайнерів одягу серед навчальних закладів «Битва модельєрів», в Калинівці (міжрегіональний конкурс на кращу колекцію моделей одягу серед учнів та студентів навчальних закладів України) тощо.

Висновки. Застосування етнодизайн у професійній підготовці формує особистість фахівця швейного профілю через його залучення до художньо-творчої діяльності, національної спадщини, сприяє розвитку художньо-проектної культури, вихованню національної самосвідомості. Поєднання національних традицій з сучасними процесами проектування швейних виробів дозволяє створювати сучасний одяг з врахуванням етнотрадицій.

Викладачі кафедри переконані, що навчання на традиціях етнокультури з урахуванням новітніх конструкторсько-технологічних стандартів сучасної модної індустрії, дозволить підвищувати якість підготовки майбутніх фахівців швейного профілю, розкривати творчі особливості кожного студента, розвивати особистість, здатну до саморозвитку і безперервної самоосвіти.

Перелік використаних джерел

1. Бровченко А.І. Формування фахової компетентності з основ етнодизайну у майбутніх учителів трудового навчання: автореферат дис.. на здобуття наук. Ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.02 – теорія та методика трудового навчання / А.І. Бровченко. – К.: 2011. – 21 с.

2. Електронний ресурс: режим доступу : <http://www.unn.com.ua/ua/news/1935602> - konkurs - bitva modelerov

3. Корницька Л.А. Використання елементів етнодизайну у підготовці фахівців швейного профілю / Л.А. Корницька // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2008. – № 4. – С. 82–92.

4. Корницька Л.А. Проектування змісту технологічної підготовки інженерів-педагогів швейного профілю з використанням елементів етнодизайну / Л.А. Корницька // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців : зб. наук. пр. / [редкол. : І.А.Зязюн (голова) та ін.]. Ін-т педагогіки і психології проф. освіти АПН України. – К.; Вінниця, 2006. – Вип. 12. – С. 323–329.

5. Ніколаєва Т. Історія українського костюму / Т. Ніколаєва – К.: Либідь, 1996 р. – 173 с.